

ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

*Даниленко В.В., аспірант,**

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Зерновий комплекс – це основа для розвитку внутрішнього ринку зерна, хлібу, борошномельної і круп'яної промисловості, комбикормової та інших галузей. Зерновий ринок по масштабам і важливості займає провідні позиції в Україні. З ним пов'язана чимала кількість інших галузей промисловості та тваринництва. У продовольчому забезпеченні населення він займає лідируючі позиції. Також займає провідні позиції за обсягами продажів та за ринковою інфраструктурою.

На функціонування ринку зернових впливають: соціально-економічне середовище, природні умови, наявність трудових ресурсів, забезпеченість матеріально-технічними ресурсами. Проте, існують фактори, які викликають ризики розвитку зернового ринку, такі як недостатнє нарощування потенціалу агропромислового комплексу в господарствах, виснаження родючості ґрунтів, недостатня державна підтримка і недостатній рівень державного регулювання ринку зернових.

Гострою проблемою є підвищена ризикованість діяльності на зерновому ринку. Існують декілька шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємств:

- 1) підвищення обсягів реалізації товарів;
- 2) покращення якості товарів;
- 3) зменшення витрат;
- 4) керування ризиками [2].

Ризик як невід'ємний елемент економічного життя суспільства неминує супроводжує всі напрямки та сфери діяльності підприємства. Нестабільність рівня попиту та пропозиції, посилення конкуренції, різкі зміни валютних курсів, інфляція,

* Науковий керівник: д.е.н., професор Красноручський О.О.

нестабільність законодавчої бази, а також багато інших факторів створюють умови, за яких жодна комерційна операція не може бути здійснена з гарантованим успіхом [3, с. 360]. Отже, неодмінною умовою функціонування агропромислового підприємства є реалізація процесів управління ризиками, метою якої є підвищення його конкурентоздатності. Особливо важливим на агропромислових ринках є здійснення обліку зовнішніх ризиків: постачальницьких, конкурентних, посередницьких, споживачьких, ризиків контактних аудиторій. Дані ризики хоча й носять об'єктивний характер, проте вони розміщені у сфері безпосереднього впливу з боку агропромислових підприємств [4, 368].

Зерновому ринку притаманна також своя специфіка товароруху і торгівлі.

Ефективний розвиток ринку зернових та його інфраструктури в даний час є передумовою розв'язання різноманітних фінансових та промислових проблем, запорукою економічного зростання у великих масштабах.

Ринкова інфраструктура розвивається в умовах динамічно змінюваної ринкової економіки. Інтереси виробників, переробників і споживачів, які зведені до напрямку розв'язання існуючих проблем, є запорукою ефективного функціонування ринку зернових.

Економічні зв'язки продавців та покупців зерна, їх інтереси та діяльність пов'язані складною системою ринкових відносин. Механізм функціонування зернового ринку залежить від стану економіки країни, процесів на світовому ринку зернових та є частиною продовольчого ринку і економіки країни в цілому.

Забезпеченість українських аграріїв зернозбиральною технікою дуже низька. За офіційними даними профільного відомства під час жнив Україна втрачає близько 6 млн. тон зерна. Проблема пов'язана з відсутністю фінансування для здійснення ремонтних та відновлювальних робіт оснащення, рівень зношеності машино-технологічного парку достатньо високий. Нестача великої кількості технічних засобів не дає можливості досягти рівня

технологічних потреб. З цим тісно пов'язана ще одна проблема, яка полягає у тому, що спостерігається нехватка висококваліфікованих кадрів. В результаті цього продукція втрачає конкурентні переваги не тільки на зовнішньому, але і на внутрішньому ринку [5].

Важливою проблемою після збору врожаю є питання зберігання зерна, яке впливає на його якісні показники, що достатньо важко втримати на високому рівні протягом довгого періоду часу. Відомо, що більшість зерносховищ України потребують реконструкції або повного відновлення. Сільськогосподарські виробники постали перед проблемою нехватки сертифікованих зерносховищ для зберігання зерна, коли отримали в позаминулому році рекордний валовий збір зернових. Зважаючи на це, набирає доцільності задача будівництва елеваторних комплексів, які повинні відповідати всім сучасним вимогам галузі. Також вони повинні забезпечувати високу функціональність, яка забезпечить виконання будь-яких технологічних операцій при повній автоматизації виробництва з мінімальною кількістю персоналу. Цю проблему можливо розв'язати тільки за допомогою розвитку логістичної складової та будівництва необхідної інфраструктури. Достатньо велика кількість сільгоспвиробників знаходяться у стані постійного пошуку можливостей покращити збереженість свого врожаю.

Врожайність зернових культур в Україні майже в два рази нижче середньоєвропейських показників і майже в 3 рази нижче американських. Ступінь амортизації техніки, яка використовується в Україні в середньому складає 80%. Проблема полягає в тому, що відбувається недостатнє фінансування в основні засоби. Проте, існує ще низка факторів, на які варто звернути увагу. Наприклад, українські аграрії у значно меншій кількості використовують мінеральні добрива та засоби захисту рослин. Позитивних змін можна досягти шляхом використання найсучасніших наукових розробок в сільському господарстві і найсучаснішого менеджменту. Це, в свою чергу, досягається в умовах ведення не дрібнотоварного, а індустріального сільського господарства [1].

Роль ринку зернових полягає у задоволенні потреб населення зусиллями продовольчої та харчової промисловостей. Повинні підтримуватися міжгалузеві зв'язки та пропорції зернопродовольчого комплексу. Невідповідність попиту та пропозиції зерна здійснює вплив на формування ринкової ціни, і це призводить до нестабільності зернового господарства. Така нестійкість є на сучасному етапі проблемою функціонування зернового ринку.

Завдяки близькості водних ресурсів, якісній землі та трудолюбивому населенню, Україна вважається країною з великим аграрним потенціалом, для розкриття якого існують всі необхідні передумови. Але успішному розвитку ринку зернових заважає недостатнє фінансування, яке пов'язане з нестабільною економікою і політичною ситуацією в країні, з ризиками для капіталовкладень.

Для посилення позицій ринку зернових і нарощування можливостей інфраструктури важливу роль відіграють інвестиції в інфраструктуру зернового ринку. При наявності елеваторів, транспортних засобів, терміналів покращується конкурентоспроможність трейдера.

Державна політика повинна бути не такою ж мінливою, як погодні умови, а бути системною, продуманою, передбачуваною і не створювати додаткові ризики в роботі суб'єктів аграрного ринку України.

Література: 1. Бондар О.В. Формування цінових тенденцій на зерновому ринку України / О.В. Бондар // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Випуск 154.1. [Електронний ресурс]. 2. Голомша Н.Є. Конкурентоспроможність зернових на аграрному ринку / Н.Є. Голомша // Економіка АПК. – 2009. - № 12. – С. 83-87. 3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: [монографія] / За заг. ред. О.Г. Янкового. – Одеса: Атлант. – 2013. – 470 с. 4. Окландер Т.О. Види маркетингових ризиків промислових підприємств / Т.О. Окландер // Економічний вісник НТУУ «КПІ»: збірник наукових праць. – 2012. - №9. С. 365-369. 5. Турчина С.Г. Особенности развития АПК Украины в условиях глобализации // С.Г. Турчина // Экономика и управление в условиях глобализации. – С: Таврия, 2010. - № 3. – С. 366-369.